

Prethodno priopćenje
UDK: 811.111:811.163.42

Primljen 6.4.2010.
Prihvaćen 1.9.2010.

MOGUĆI PRIMJER UTJECAJA ENGLESKOGA NA HRVATSKI JEZIK KOD NAPREDNIH HRVATSKO-ENGLJSKIH DVOJEZIČNIH GOVORNIKA

Marta Medved Krajnović*

Filozofski fakultet u Zagrebu

Ivana Špiranec*

Tehničko veleučilište u Zagrebu

U radu se razmatra mogući primjer konceptualnoga prijenosa iz engleskoga kao stranoga jezika u hrvatski kao prvi jezik kod naprednih hrvatsko-engleskih dvojezičnih govornika koji su stranim jezikom ovladali u institucionaliziranome kontekstu. Provedenim se istraživanjem željelo otkriti može li drukčija uporaba prvoga jezika biti posljedica intenzivne izloženosti stranome jeziku u sklopu dvojezične nastave. Rezultati istraživanja, koje je prikazano kao studija slučaja, sugeriraju da postoji razlika između početnih i naprednih dvojezičnih govornika s obzirom na uporabu pridjeva *neki* i *nekakav*. Postavlja se pitanje može li se takva razlika pripisati razlikama između engleskoga i hrvatskoga jezika s obzirom na izražavanje kategorije određenosti/ neodređenosti, to jest prisutnosti člana u engleskome jeziku i izostanku člana u hrvatskome jeziku.

Ključne riječi: dvojezičnost, kognitivna obrada, uporaba prvoga jezika, psihotipologija, neodređenost

* Marta Medved Krajnović, Filozofski fakultet Zagreb; mmedved@ffzg.hr

* Ivana Špiranec, Tehničko veleučilište u Zagrebu; ivana.spiranec@tvz.hr

1. UVODNA TEORIJSKA RAZMATRANJA

Znatan broj istraživanja koja se bave dvojezičnošću ističe da dvojezične osobe rabe svoj prvi jezik drukčije od jednojezičnih osoba (npr. Grosjean, 1989; 2001; Cook, 1991; 2003; Bialystok, 2001; Cook, et al. 2003; Dewaele i Pavlenko, 2003; Laufer, 2003; Pavlenko, 2003; Medved Krajnović, 2004; Bialystok i Feng, 2009). Cook (2003) donosi opsežan pregled istraživanja koja se bave različitim vidovima utjecaja inoga jezika¹ na prvi i na temelju rezultata takvih istraživanja zaključuje da ti utjecaji, ovisno o okolnostima u kojima se odvijaju, mogu imati tri različita ishoda:

- mogu poboljšati uporabu prvoga jezika, povećati razinu metajezične svjesnosti, brzinu i uspješnost kognitivne obrade kod neverbalnih zadataka;
- mogu rezultirati nazadovanjem u uporabi prvoga jezika, problemima u kognitivnoj obradi verbalnih zadataka;
- mogu uporabu prvoga jezika učiniti drukčijom tj. ne mora nužno biti niti povoljnoga niti negativnoga utjecaja.

Odlin (1989, 2002, 2003, 2005) i Jarvis i Pavlenko (2008) smatraju prijenos (engl. *transfer*) i međujezične utjecaje (engl. *cross-linguistic influence*) posljedicom sličnosti i razlika između ciljnoga jezika i prethodno (moguće i nesavršeno) usvojenih jezika. Ovaj je rad usmjeren na prikaz mogućega konceptualnog prijenosa tj. na prikaz "prenošenja ili utjecaja konceptata, znanja, vještina i jezičnih elemenata iz prvoga jezika u drugi i obrnuto" (Kecskes i Papp, 2000: xvi). Riječ je o dinamičnome procesu koji je uvjetovan semantički i pragmatički (Jessner, 2002), a pritom je razvijena mnogostruka kompetencija (engl. *multi-competence*) odnosno znanje dvaju ili više jezika u jednome mozgu (Cook, 1991; 2003) ključna za nastanak međujezičnih utjecaja.

Kod proučavanja međujezičnih utjecaja, bitan je i pojam jezične udaljenosti tj. što su jezici sličniji ili ukoliko postoji zajedničko kulturološko nasljeđe koje dijele, logično je da će usvajanje jezika biti olakšano zbog međujezične identifikacije. Kellerman (1978) ne vidi pojam jezične udaljenosti kao isključivo lingvistički već i kao psiholingvistički fenomen kada se odnosi na pretpostavku samoga

---

¹ Terminološko je razlikovanje pojmova 'prvi', 'drugi', 'strani' i 'ini' jezik iscrpno objašnjeno u Jelaska (2005) i Medved Krajnović (2009).

učenika o stupnju različitosti odnosno sličnosti između jezika. On smatra da učenikov doživljaj jezične udaljenosti (engl. *language distance*), kao i doživljaj o prenosivosti (engl. *perception of transferability*), određuju pojavu jezičnih utjecaja. Riječ je dakle o učenikovoј psihotipologiji tj. subjektivnom doživljaju tipoloških razlika između jezika.

Rasprave i modeli koji nastoje odrediti odnos dvaju ili više jezika u mozgu vrlo su brojni i raznoliki. Separacijski modeli impliciraju da jezici nisu međusobno povezani te da svaki tvori svoj zasebni sustav, dok integracijski modeli podrazumijevaju da dva ili više jezika u nekoj fazi učenja tvore jedan sustav. Čini se da se modeli ne mogu precizno odrediti prema principu združenost-odijeljenost, već se kreću između ta dva ekstremna pola. Cook (2003: 6-10) primjerice smatra da je potrebno uzeti u obzir sve etape kroz koje prolazi učenikov međujezik kako bi se opisala mnogostruka kompetencija. Prema tom autoru različiti dijelovi lingvističke kompetencije mogu u određenom trenutku biti u različitim fazama, pa tako primjerice leksik može biti združen, a fonologija odijeljena. Grosjean (2001) tvrdi da dvojezični govornik prilagođava svoju proizvodnju ovisno o kontekstu tj. o tome govori li s jednojezičnim ili dvojezičnim govornikom. Prema tome, stupanj razvoja mnogostruke kompetencije može varirati i s obzirom na jezični modalitet (engl. *language mode*) tj. s obzirom na „stanje aktivacije jezika kod dvojezičnoga govornika i mehanizama za obradu jezika u određenom trenutku“ (Grosjean, 2001: 3). Kecskes i Papp (2000) smatraju da je i intenzivna izloženost stranome jeziku u institucionaliziranome kontekstu dovoljan poticaj za nastanak zajedničke konceptualne baze (engl. *CUCB- Common Underlying Conceptual Base*) unutar koje se društveno-kulturološko nasljeđe i prethodno znanje jezika sučeljavaju s novim podacima te se razvija društveno-kulturološka pozadina znanja (engl. *background knowledge*). Međutim, da bi došlo do utjecaja inoga jezika na prvi, učenik tj. korisnik jezika treba dosegnuti tzv. hipotetski prag (engl. *hypothetical threshold*) u svome znanju toga jezika (Cummins, 1979), no taj prag u literaturi još nije jasno i jednoznačno određen. Svejedno, mnogi će se složiti da dvojezičan govornik nije skup dviju jednojezičnih osoba (Grosjean, 1989; 2001; Cook, 1991; 2003; Kecskes i Papp, 2000). Razvoj mnogostruke kompetencije zahvaća sustav kao cjelinu, a za posljedicu ima višesmjerna međudjelovanja različitih vrsta između prvoga i drugoga jezika.

Većina istraživanja o utjecaju inoga jezika na prvi istraživala su taj utjecaj u prirodnome kontekstu ovladavanja drugim jezikom, dok su istraživanja koja se bave tom problematikom u kontekstu institucionaliziranog ovladavanja drugim, odnosno stranim jezikom vrlo rijetka. Tako su, na primjer, Kecskes i Papp (2000) proučavali utjecaje stranoga jezika na temelju pisane proizvodnje mađarsko–engleskih dvojezičnih govornika koji su bili uključeni u dvojezičnu nastavu na engleskome jeziku. Rezultati njihovoga istraživanja ukazuju da intenzivno korištenje engleskim jezikom u institucionaliziranome kontekstu ima povoljan utjecaj na strukturiranje rečenica na mađarskome jeziku tj. čini se da intenzivno učenje stranih jezika vodi ka uspješnijoj i kreativnijoj uporabi prvoga jezika. Kod onih učenika koji nisu bili uključeni u intenzivno učenje stranoga jezika pisana je proizvodnja bila spontanija te je više nalikovala govornome jeziku i dijalogu. Kod onih učenika koji su bili uključeni u intenzivno učenje stranoga jezika pronađen je, na primjer, visok indeks uporabe veznika (engl. *conjunction index*) za koji se smatra da ukazuje na pravilnu uporabu jezičnoga potencijala i na visoku razinu konceptualne tečnosti (Kecskes i Papp, 2003: 256). Kecskes i Papp ističu da učenje stranoga jezika potiče konceptualiziranje novih veznika te rekonceptualiziranje već postojećih u jezičnome sustavu govornika te da takav proces može imati povoljan utjecaj na uporabu veznika jer potiče govornike da osvijeste konceptualne mehanizme koji su odgovorni za slaganje rečenica.

Zanimanje za jezične i kognitivne procese koji su potaknuti razvojem dvojezičnosti poslužilo je kao poticaj za istraživanje opisano u ovome radu. Pokušalo se dakle provjeriti dolazi li do drugačije uporabe prvoga (hrvatskoga) jezika u slučajevima intenzivnoga ovladavanja stranim (engleskim) jezikom u institucionaliziranome kontekstu tj. u sklopu dvojezične nastave.

S obzirom na novitet takvoga istraživanja u hrvatskim okvirima odlučilo se provesti ga na malom broju ispitanika te prikazati kao studiju ili proučavanje slučaja (engl. *case study*). Takva su proučavanja zastupljena u različitim strukama i znanostima i može se reći da su nužna da bi se dobila potpuna slika pojavnosti koja se istražuje. Specifičnost je dakle te metode da je usredotočena na vrlo mali broj ispitanika, a ponekad samo na jedan slučaj i stoga se smatra

kvalitativnom metodom iako se prilikom obrade ne rabe nužno samo kvalitativne metode obrade podataka (Gomm et al., 2000). Studije slučaja mogu pružiti cjelovitiju i kvalitetniju sliku o određenim složenim pojavama te tako dati i bolji i detaljniji uvid u uzročno-posljedične veze nekoga sustava (Medved Krajnović, 2004). Slični se rezultati dobiveni pomoću više manjih studija slučaja mogu shvatiti kao doprinos određenoj teoriji, ali mogu dovesti u pitanje opće prihvaćene teorije i tako otvoriti nova pitanja te usmjeriti i potaknuti daljnja istraživanja. Ako se proučavanja slučajeva shvate kao 'rudnik iznenađenja', ona su pogodna za stvaranje novih hipoteza koje se potom mogu ciljano provjeriti u istraživanjima kvantitativnoga tipa. U tome svjetlu, rezultati istraživanja prikazani u ovome radu nemaju svrhu poopćavanja već mogu poslužiti kao platforma za daljnja istraživanja.

2. ISTRAŽIVANJE

2.1 Cilj

Istraživanjem se dakle željelo provjeriti može li i intenzivno učenje drugoga jezika rezultirati drugačijom uporabom prvoga jezika. Preciznije, razmatrala se mogućnost utjecaja engleskoga na hrvatski jezik kod naprednih dvojezičnih govornika kojima je hrvatski prvi, a engleski drugi jezik kojim su ovladali. Pritom se jezična sposobnost sagledavala kao neodvojiva od ostalih kognitivnih sposobnosti, a fenomen dvojezičnosti se sagledavao kroz jezičnu uporabu.

Na temelju rezultata dosadašnjih istraživanja pretpostavilo se da razvoj dvojezičnosti u institucionaliziranome kontekstu, tj. u kontekstu dvojezične nastave, neće imati nepovoljan utjecaj na jezičnu obradu i uporabu prvoga jezika, na primjer u obliku jezičnoga nazadovanja, ali da bi mogao rezultirati konceptualnim prijenosom. Također se pretpostavilo da bi ishod takvih utjecaja mogla biti drukčija uporaba hrvatskoga jezika jer su kod dijela ispitanika bili zadovoljeni nužni preduvjeti za pojavu konceptualnoga prijenosa (vidi niže). U skladu s jednom od karakteristika istraživanja slučaja, cilj je istraživanja bio i pobuđivanje interesa za daljnja istraživanja međujezičnih utjecaja u kontekstu razvoja institucionalizirane i izvanokolske dvojezičnosti.

2.2 Ispitanici

2.2.1 Odabir ispitanika

Ključni čimbenici (Cummins, 1979; Kecses i Papp, 2000; 2003) koji su trebali biti zadovoljeni pri odabiru ispitanika, a koji su nužan preduvjet za nastanak konceptualnoga prijenosa, jesu razvijena mnogostruka kompetencija, intenzivna izloženost stranome jeziku i motivacija. Prema tim su kriterijima odabrani napredni hrvatsko (J1) – engleski (J2) dvojezični govornici koji su učenici jedne zagrebačke gimnazije te pohađaju dvojezičnu nastavu na hrvatskome i engleskome jeziku. Budući da je upitno postoje li danas u modernim civilizacijskim društvima jednojezični 19-godišnji govornici, kao kontrolna skupina odabrana je skupina početnih dvojezičnih govornika.

2.2.2 Sakupljanje podataka o ispitanicima

Za sakupljanje podataka o učenju jezika korištene su ankete koje su za cilj imale sakupiti podatke o sljedećem: prvome i drugome jeziku ispitanika, dobi kada su počeli učiti engleski jezik, načinu učenja engleskoga jezika, boravku na engleskome govornom području, jezičnoj uporabi hrvatskoga i engleskoga jezika tj. situacijama u kojima se koriste prvim, a u kojima drugim jezikom.

Anketirano je ukupno 54 učenika: 29 naprednih hrvatsko-engleskih dvojezičnih govornika i 25 početnih hrvatsko-engleskih dvojezičnih govornika. Njihova komunikacijska kompetencija nije provjeravana standardiziranim testovima već ih se na temelju njihovih postignuća u nastavi engleskoga jezika odredilo kao napredne i početne dvojezične govornike. Bitna je razlika između ispitanika ta da napredni dvojezični govornici pohađaju dvojezičnu nastavu tj. uz hrvatski intenzivno uče i rabe i engleski jezik, dok su početni dvojezični govornici studenti prve godine jednoga tehničkog veleučilišta koji u prosjeku imaju problema sa savladavanjem gradiva iz engleskoga jezika.

Na temelju je rezultata anketa razvidno da je svim ispitanicima prvi jezik hrvatski, a drugi jezik engleski. Prosječna je dob ispitanika 19 godina. Svi su ispitanici učili i uče engleski jezik isključivo u školama u Hrvatskoj. Ipak, napredni dvojezični govornici počinju učiti engleski jezik znatno ranije od početnika, uglavnom već u dobi od 5 godina, a

početni uglavnom u dobi od 10 godina. Svim je ispitanicima hrvatski jezik dominantno sredstvo sporazumijevanja, a napredni se dvojezični govornici svakodnevno koriste i engleskim jezikom, ali isključivo u školskome kontekstu jer su uključeni u dvojezični nastavni program. Može se reći da između dvije skupine ispitanika postoji bitna razlika s obzirom na njihovu razinu komunikacijske kompetencije, izloženost engleskome jeziku, motivaciju za učenje stranih jezika te učestalost uporabe engleskoga jezika. U usporedbi s početnim dvojezičnim govornicima, napredni su dvojezični govornici na višoj razini znanja iz engleskoga jezika, više su njemu izloženi, češće ga djelotvorno rabe jer su očito više motivirani za učenje i uporabu engleskoga jezika, a to je i potaknulo njihovo uključivanje u dvojezičnu nastavu.

Na temelju rezultata anketa, odabrano je 10 početnih i 9 naprednih dvojezičnih govornika koji su unutar svoje skupine bili u najvećoj mjeri ujednačeni prema parametrima iz ankete. Njihova je govorna proizvodnja potom snimana, transkribirana i analizirana kao što će biti opisano u nastavku.

2.3 Sakupljanje govorne proizvodnje

Ispitanicima su prikazana dva kratka isječka u trajanju do tri minute iz filma "Igra sudbine" (engl. *Serendipity*). Oba isječka sastoje se od niza događaja u slijedu i pomno su odabrana kako bi se postiglo homogeno prepričavanje. Primjerice, prvi isječak prikazuje mladi par koji se zaljubljuje na prvi pogled te pokušava razmijeniti brojeve telefona. Niz događaja koji uslijede daju im do znanja da im sudbina nije naklonjena i na kraju odlaze svatko svojim putem. Budući da su svi ispitanici odrastali u Hrvatskoj nisu se očekivale razlike s obzirom na shvaćanje isječka (npr. s obzirom na konceptualiziranje 'ljubavi' kao osnovne teme filmskoga predloška) što je mogao biti slučaj da su odrastali u različitim kulturnim okruženjima i što bi onda mogao biti još jedan od uzroka razlika u prepričavanju.

Pri sakupljanju govorne proizvodnje ispitanika korištena je 'metoda prepričavanja' (engl. *video retelling*). Svim su ispitanicima isječci prikazani dva puta, a nakon toga je svatko od njih imao zadatak usmeno prepričati sadržaj isječka. Smatra se da takav način prepričavanja rezultira autentičnijim uzorcima, a prezentiranje istoga sadržaja svim

ispitanicima pridonosi homogenijim uzorcima jezične proizvodnje (Pavlenko 2003).

Poznato je da je vještina govorenja vrlo složena jezična djelatnost te da na nju mogu utjecati različiti čimbenici: psihološki (sramežljivost, introvertiranost, anksioznost), društveno-biografski (razina jezičnoga umijeća, poznavanje teme i slično) te situacijski (mogućnost planiranja govora, poznavanje osoba prisutnih prilikom proizvodnje kao i odnos s njima) (Dewaele i Pavlenko, 2003). Pobrojani su čimbenici uzeti u obzir te su za snimanje odabrani oni ispitanici koji su željeli sudjelovati kako bi se dobili što spontaniji tj. prirodni jezični uzorci.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Na temelju kvalitativne obrade podataka, uočeno je da su se razlike u govornoj proizvodnji između početnih i naprednih hrvatsko- engleskih dvojezičnih govornika očitovale s obzirom na:

- duljinu isječaka,
- uporaba veznika i strukturiranje diskursa,
- izražavanje kategorije neodređenosti.

Početni dvojezični govornici proizveli su znatno dulje jezične uzorke prilikom prepričavanja. Čak 6 od 10 učenika upotrijebilo je između 165-281 riječi, a njih četvero više od 200 riječi da bi prepričali sadržaj isječka. Kod naprednih dvojezičnih govornika niti jedan učenik nije imao više od 153 riječi po isječku.

Čini se nadalje da napredni govornici sažetije i jasnije donose sadržaj isječaka, njihovo je izlaganje koherentnije, a prepričavanje 'zgnusnutije', bez zalihosnih elemenata, zamuckivanja ili gramatičkih pogrešaka prilikom govorenja, što nije slučaj kod početnih govornika. Također, napredni govornici rabe veći dijapazon veznika i bolje strukturiraju svoj govor, dok su početnici u svojem usmenom izlaganju neformalniji i spontaniji. Međutim, sve te rezultate možemo pripisati različitim čimbenicima poput, na primjer, općega stupnja jezičnoga obrazovanja, odnosa prema osobi koja je provodila istraživanje (ispitanici su iz kontrolne skupine ispitivača već poznavali).

Usprkos navedenome, kao vrlo relevantan nalaz istraživanja smatramo učestaluu uporabu pridjeva *neki i nekakav* i njihovih inačica, poglavito kod naprednih dvojezičnih govornika. Slijedi izbor primjera.

Primjeri uporabe pridjeva *neki* :

- ... muškarac je ženi napisao svoj broj telefona na papirić... prošao je neki kamion...i znači nanio je taj neki vjetar koji je otpuhao papir zajedno sa ostalim lišćem....
- ... zatim je žena uzela tu novčanicu i kupila si je neke bombone na kiosku...
- ... on je napisao svoje ime i broj telefona te je ona odnijela i kupila neke bombone s tim na kiosku
- ... i zadnja scena je u kojoj otišli su u neki hotel u dva lifta...
- ...onda je ona uzela neku novčanicu i još par drugih novčanica i otišla je na neki kiosk kupit neke kaugume ili neke bombončice...
- ... onda ponovno slijedi neka scena gdi se oni dvoje svađaju kod nekog zvona koji svira...
- ... i poslije mu je dala neku knjigu na kojoj će ona napisati svoj broj i rekla je da će je ići prodati u neku knjižaru sljedeće jutro...
- Prodavač mu govori da može možda naći njeno ime i adresu na nekom drugom mjestu, ali ako on kupi neke fine cipele...
- ... traži podatke za tu ženu no ovaj mu veli da je ona kupovala preko nekog računa koji je mrtav².

Primjeri uporabe pridjeva *nekakav*:

- ... i onda je puhnuo vjetar i odnio je nekakav papirić i i onda je ona izvadila nekakav ... izvadila je novčanicu od 5 dolara i dala mu je da on napiše svoj broj...
- ...onda ponovno slijedi nekakva scena gdi se oni dvoje svađaju kod nekakvog zvona koji svira nekakve božićne pjesmice... i onda ona napiše svoje nekakve podatke u knjigu...
- ... muškarac je kupio prvo kravatu zatim nekakvo neukusno odijelo... tamnoplave boje i ... na kraju nije dobio nikakve informacije zato što ih trgovac nije imao...
- ...i onda ga nagovori da kupi nekakvo odijelo u kojem ovaj izgleda k'o mađioničar....

² Izraz 'mrtav račun' još je jedan primjer međujezičnih utjecaja, ali trenutno izvan našega fokusa razmatranja.

- ...muškarac iz prijašnje scene dolazi u nekakav ekskluzivan dućan sa skupom robom u potrazi za misterioznom ženom koju je sreo na cesti...
- ... jedino ako kupi nekakvu kravatu... za početak će mu ovaj reći nekakvu informaciju o ženi...
- ... prodavač ga je nasamario da kupi još nekakve skupocjene cipele...

Početni su dvojezični govornici ukupno prepričavajući obje scene filma proizveli 2679 riječi i pritom upotrijebili pridjev *neki* sveukupno 8 puta. Napredni su dvojezični govornici tijekom prepričavanja proizveli ukupno 2191 riječ i pritom upotrijebili pridjev *neki* sveukupno 32 puta. Očito je da napredni dvojezični govornici pridjev *neki* upotrebljavaju u kontekstima u kojima bi u engleskome jeziku upotrijebili *some* ili neodređeni član *a/ an*.

Ovakav nalaz otvara sljedeće pitanje:

Je li učestalija uporaba pridjeva *neki* i *nekakav* od strane naprednih dvojezičnih govornika u usporedbi s njihovom uporabom od strane početnih dvojezičnih govornika utjecaj engleskoga neodređenog člana? Mogli bi se također zapitati i je li pridjev *neki* na putu da postane hrvatski neodređeni član?

Ovaj rad ne nudi odgovor na navedena pitanja jer je poznato da je određenost/ neodređenost kao gramatička i semantičko-pragmatička kategorija kompleksna pojavnost. Iako je riječ o univerzalnoj kategoriji, određenost/ neodređenost nije gramatizirana u svim jezicima. Poznato je da je član prototipna oznaka određenosti/ neodređenosti i da je bitna razlika s obzirom na izražavanje ove kategorije u engleskome i hrvatskom jeziku upravo prisutnost člana u engleskome i njegova odsutnost u hrvatskome jeziku. Iscrpan prikaz izražavanja kategorije određenosti/ neodređenosti u engleskome i hrvatskome jeziku iznosi Zergollern Miletić (2008) u svojoj doktorskoj disertaciji, a Trenkić (2000, 2001, 2004, 2007, 2008) uspoređuje izražavanje kategorije određenosti/ neodređenosti u engleskome i srpsko/ hrvatsko/ bosanskome jeziku.

4. ZAKLJUČAK

Provedenim se istraživanjem željelo provjeriti može li drugačija uporaba prvoga jezika biti posljedica ovladavanja stranim jezikom u institucionaliziranome kontekstu. Predvidjelo se da takav razvoj dvojezičnosti neće dovesti do jezičnoga nazadovanja u prvome jeziku, ali da može dovesti do pojave konceptualnoga prijenosa. Preliminarni rezultati istraživanja ukazuju da su predviđanja bila opravdana. Pokazalo se da se govor tj. jezična uporaba hrvatskoga jezika naprednih hrvatsko-engleskih dvojezičnih govornika bitno razlikuje od uporabe hrvatskoga jezika početnih hrvatsko-engleskih dvojezičnih govornika s obzirom na uporabu veznika i strukturiranje diskursa (Špiranec, 2009) te izražavanje kategorije neodređenosti. Mogući čimbenici koji su do toga doveli su razvijena mnogostruka kompetencija, intenzivna izloženost stranome jeziku u vidu dvojezične nastave te motivacija za učenje i uporabu stranoga jezika.

Moguće je da je na izražavanje kategorije neodređenosti utjecala i psihotipologija. Učestala uporaba pridjeva *neki*, *nekakav* i njihovih inačica sugerira da je do takve razlike došlo upravo zbog intenzivnoga utjecaja engleskoga jezika u kojemu je semantičko-pragmatička kategorija određenosti/ neodređenosti gramatizirana u obliku člana, dok u hrvatskome jeziku to nije slučaj. Čini se da učenici pod utjecajem engleskoga jezika koji ima član imaju potrebu ubaciti u hrvatsku rečenicu nešto funkcionalno slično što bi zamijenilo engleski član.

Ipak, na temelju rezultata samo jednoga istraživanja nemoguće je zaključiti da je učestala uporaba pridjeva *neki* i *nekakav* od strane naprednih dvojezičnih govornika utjecaj intenzivnoga izlaganja engleskome jeziku. Može se samo izvesti pretpostavka da postoji razlika u uporabi između početnih i naprednih dvojezičnih govornika, a na budućim je istraživanjima da tu pretpostavku provjere i pokušaju odrediti njene točne uzroke.

LITERATURA

- Bialystok, E. (2001): *Bilingualism in Development: Language, Literacy, and Cognition*. Cambridge University Press, New York.
- Bialystok, E., Feng, X. (2009): *Language proficiency and executive control in proactive interference: Evidence from monolingual and bilingual children and adults*, *Brain & Language* 109, 93-100.
- Cook, V. (1991): *The poverty-of- the-stimulus argument and multi-competence*, *Second Language Research* 7, 103-117.
- Cook, V. (2003): *Introduction: The Changing L1 in the L2 user's Mind*. U Cook, V., (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 1-18.
- Cook, V., Iarossi, E., Stellakis, N. Tokumaru, Y. (2003): *Effects of the L2 on the syntactic processing of the L1*. U Cook, V., (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 193-213.
- Cummins, J. (1979): *Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children*, *Review of Educational Research* 49, 222-51.
- Dewaele, J.M., Pavlenko, A. (2003): *Productivity and Lexical Diversity in Native and Non-Native Speech: A study of Cross-cultural effects*. U Cook, V. (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 121-141.
- Francis, N. (2000): *The shared conceptual system and language processing in bilingual children: Findings from literacy assessment in Spanish and Nahuatl*, *Applied Linguistics*, 21 (2), 170-204.
- Gomm, R., Hammersley, M., Foster, P. (2000): *Case Study Method: Key Issues, Key Texts*. London, Thousand Oaks, New Delhi, SAGE Publications.
- Grosjean, F. (1989): *Neurolinguists, beware! The bilingual is not two monolinguals in one person*, *Brain and Language* 36, 3-15.
- Grosjean, F. (2001): *The bilingual's language modes*. U Nicol, J.L. (ur.), *One mind, two languages: Bilingual language processing: Oxford, Blackwell Publishers*, 1-22.
- Jarvis, S., Pavlenko, A. (2008): *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York and Abingdon, Routledge.
- Jelaska, Z. (ur.) (2005): *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jessner, U. (2002): *The Dynamic Model of Multilingualism*. Clevedon, Multilingual Matters.

- Kecskes, I., Papp, T. (2000): *Foreign Language and Mother Tongue*. Hillsdale, Lawrence Erlbaum.
- Kecskes, I., Papp, T. (2003): *How to Demonstrate the Conceptual Effect of L2 on L1? Methods and Techniques*. U Cook, V. (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 247-265.
- Kellerman, E. (1978): *Giving learners a break: native language intuitions about transferability*, Working Papers in Bilingualism, 15, 59-92.
- Laufer, B. (2003): *The Influence of L2 on L1 Collocational Knowledge and on L1 Lexical Diversity in Free Written Expression*. U Cook, V. (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 19-31.
- Medved Krajnović, M. (2004): *Razvoj hrvatsko-engleske dvojezičnosti u dječjoj dobi*. (Doktorski rad) Zagreb.
- Medved Krajnović, M. (2009): *SLA i OVIJ: što se krije iza skraćenice?*, Lahor IV / 7, 95-109.
- Odlin, T. (1989): *Language Transfer: Cross-linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Odlin, T. (2002): *Language transfer and crosslinguistic studies: Relativism, universalism, and the native language*. U Kaplan, R. (ur.), *The Oxford Handbook of Applied Linguistics*, 253-261.
- Odlin, T. (2003): *Crosslinguistic influence*. U Doughty, C., Long, M. (ur.), *The Handbook of Second Language Acquisition*, 436-486.
- Odlin, T. (2005): *Crosslinguistic influence and conceptual transfer: What are the concepts?*, Annual Review of Applied Linguistics, 25, 3-25.
- Pavlenko, A. (2003): *'I feel clumsy speaking Russian': L2 influence in narratives of Russian L2 users of English*. U Cook, V. (ur.), *Effects of the Second Language on the First: Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, Multilingual Matters Ltd.*, 32-61.
- Špiranec, I. (2009): *Utjecaji engleskoga kao stranoga jezika na hrvatski kao prvi jezik u institucionaliziranome kontekstu ovladavanja*. (Kvalifikacijski rad) Zagreb.
- Trenkić, D. (2000): *The Acquisition of English Articles by Serbian Speakers*. (Doktorski rad) University of Cambridge.
- Trenkić, D. (2001): *Establishing the definiteness status of referents in dialogue (in languages with and without articles)*, U Working Papers in English and Applied Linguistics 7, Research Centre for English and Applied Linguistics, Cambridge, 107-131.
- Trenkić, D. (2004): *Definiteness in Serbian/ Croatian/ Bosnian and some implications for the general structure of the nominal phrase*, Lingua 114, 1401-1427.
- Trenkić, D. (2007): *Variability in second language article production: beyond the representational deficit vs. processing constraints debate*, Second Language Research 23 (3), 289-327.

Trenkić, D. (2008): *The representation of English articles in second language grammars: Determines of adjectives?*, *Bilingualism: Language and Cognition* 11 (1), 1-18.

Zergollern Miletić, L. (2008): *Kategorija određenosti i neodređenosti u engleskom i hrvatskom jeziku*. (Doktorski rad) Zagreb.

POSSIBLE EXAMPLE OF CONCEPTUAL TRANSFER FROM ENGLISH INTO CROATIAN LANGUAGE AMONG ADVANCED CROATIAN- ENGLISH BILINGUALS

The paper considers possible examples of conceptual transfer from English (L2) into Croatian (L1) among Croatian-English bilinguals that have been acquiring the second language in an institutionalized context. The aim of the research was to reveal whether intensive exposure to L2 within bilingual programme may bring about a different use of L1. The results of the research show that there is a difference between advanced learners of English and beginners regarding their use of the adjective *neki* i *nekakav* in Croatian. The question is raised whether this difference is brought about by the differences between the two languages regarding the category of definiteness/ indefiniteness.

Key words: bilingualism, cognitive processing, first language use, pshychotipology, in/definiteness